

Visita-Taller
Educació
Secundària

“Indaga i resol els enigmes de la fàbrica Serra-Balet a través dels seus documents” Guió pel professorat

CONSELLERIA D'ECONOMIA COL·LECTIVITZACIONS I CONTROL OBRER

Extracte dels preceptes de major interès per al poble

DECRET

La unitat federativa militar del 19 de juliol ha produït un trastorn extraordinari a l'economia del país. El Consell de la Generalitat ha d'atendre a la recuperació dels treballadors que se cauen a la indústria i al comerç de Catalunya la tracció dels quals irrompen impenys a nostre país un règim de lloc. La reacció popular produïda per aquesta subversió ha estat d'una intensitat tal, que ha provocat una profunda reanimació socioeconòmica, els fruits de la qual s'estan passant a Catalunya. L'activitat s'ha recuperat en les mans d'un grup de persones cada vegada més gran, arribant a l'activitat de les classes treballadores, i pel fet que aquest grup, per a salvar els seus privilegis, no ha dubtat a provocar una guerra cruenta, la victòria del poble equival a la mort del capitalisme.

En ara, doncs, organitzem la producció, orientada en el sentit que l'interès beneficiari ha d'esser el col·lectiu, el treballador, al qual correspon la funció directiva del nostre ordre social. D'imposa la supressió del concepte de la rendita que no procedeix del treball.

El principi de l'organització socioeconòmica de la gran indústria ha d'esser la producció col·lectivitzada.

La substitució de la propietat individual per la col·lectivitat és el concepte del Consell de la Generalitat, col·lectivitat és el bé de la gran empresa, és a dir, el capital, i deixant subsistir la propietat privada dels béns del consum i de la petita indústria.

L'ordre evolucionari de la classe treballadora concorre amb les armes a la mà per a acabar el feixisme, planteja sobre tot en l'ordre econòmic i social que des fa poc s'ha virat a l'ordre. Un de a posicions insostenibles que aquest ordre de successió planteja és el de l'organització del treball que arriba fins a les bases i ordena la seva distribució en concordança amb les necessitats socials.

Atesa les consideracions precedents, i vist l'informe del Consell d'Economia, a proposta del Conseller d'Economia i d'acord amb el Consell,

DECRETO:

Art. 1.º Fets amb les normes que s'establen en el present decret, les empreses industrials i comercials de Catalunya es classifiquen en:

a) *Empreses col·lectivitzades*, en les quals la responsabilitat de la direcció recau en els mateixos obrers que les integren, representats per un Consell d'Empreses, i

b) *Empreses privades*, en les quals la direcció és a càrrec del propietari o propietaris, amb la col·laboració i l'assessorament del Consell Obrer de Control.

Art. 2.º Són obligatament col·lectivitzades totes les empreses industrials i comercials que el dia 19 de juliol del 1936 ocupaven més de cent treballadors i a més d'aquelles que, no ocupant una altra indústria d'obra, es puguin haver estat declarant fallides o hagen abandonat l'empresa. No obstant, les empreses de menys de cent obrers podran esser col·lectivitzades si es passen d'aquí la majoria dels treballadors i els propietaris o propietàries. En les empreses de més de cent obrers i menys de cent, es podrà fer també la col·lectivització sempre que ho acordin les tres parts que formen el treballador.

El Consell d'Economia podrà acordar, també, la col·lectivització d'aquelles altres indústries que per l'importància dins de l'economia nacional o altres característiques siguin igualment substancials en la vida de l'empresa pública.

Art. 3.º Ab efectes de l'article precedent, la declaració d'element (aquí només podran fer-ho els Tribunals Popolars).

Art. 4.º En condicions d'interès social, els obrers atorgats del nombre total de treballadors que formen l'empresa, un individu que figurarà en la llista, qualitat que sigui el seu concepte, tant si realitza un treball intel·lectual com manual.

Art. 5.º Ab efectes de la col·lectivització, les empreses constituïdes per organitzacions autònomes de producció i venda, i aquelles altres que presentin diversos establiments i fàbriques, hauran de conformar seguint una organització col·lectiva, i seran regides separatament amb expressió autoritzada del Consell d'Economia, previ informe del Consell d'Enquesta de Catalunya.

Art. 6.º Són obligats al servei de l'empresa col·lectivitzada els autors propietaris o propietàries, els quals es destinaran al lloc on, per les aplicacions de gestió o de tècnica, siguin més necessàries les col·laboracions.

Art. 7.º La gestió directiva de les empreses col·lectivitzades està a càrrec d'un Consell d'Empreses format pels treballadors en Assemblea general d'ells mateixos. L'Assemblea general nomena el nombre de treballadors que formen el Consell d'Empreses, si se no poden esser més de cinc, si excepte la quinta, i en la seva constitució caldrà que figuren els diversos sectors (Producció, Administració, Serveis Tècnics i Interacció Comercial). Sempre que hi hagi lloc, en el Consell d'Empreses entraran representats, proporcionalment, les diverses organitzacions sindicals a què pertanyen els treballadors.

La durada dels serveis serà de dos anys, i tots any en seran renovats la meitat. Els càrrecs del Consell d'Empreses són reelegibles.

Art. 8.º Atesa la importància de la col·lectivització, hi haurà obligatament un llatzavanc de la Generalitat, que formarà part del Consell d'Empreses i serà nomenat pel Consell d'Economia, d'acord amb els seus atribucions.

Art. 9.º En les indústries on s'emporten en col·lectivització amb obligació la comissió del Comitè Obrer de Control, en el qual tindran representació tant els obrers — productors, tècnics i administratius — que formen l'empresa. El nombre d'elements per a la composició del Comitè serà decidit lliurement pels treballadors, i la representació de cada sector haurà d'esser proporcional al pes respectiu de cada sector de l'empresa.

B Barcelona, 24 d'octubre del 1936.

Joan P. Fàbregas **ORDRE** Josep Terradellas

Ajuntament de Barcelona – Arxiu Municipal de Barcelona

Direcció del Sistema Municipal d'Arxius
Carrer d'Avinyó, 7, 1ª planta
Tel. 93 402 76 02

Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc

Creu Coberta, 104-108
932914240

arxcap@bcn.cat

www.bcn.cat/arxiu

www.facebook.com/bcnarxiunicipal

www.facebook.com/arxiufotograficbcn

Fotografies

Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc

- **Guió didàctic de la visita-taller per a Educació Secundària**

“Indaga i resol els enigmes de la fàbrica Serra-Balet a través dels seus documents”

**Ajuntament
de Barcelona**

Presentació

Us proposem una visita-taller amb la finalitat de donar a conèixer l'Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc a l'alumnat d'educació secundària. La combinació de visita-taller ens dóna l'oportunitat de descobrir l'Arxiu a la vegada que fem una activitat de recerca i manipulació.

L'activitat està dividida en dues parts. La primera és la visita al centre d'arxiu on es mostra a l'alumnat el recorregut que fa un document des que arriba a l'Arxiu fins que és consultat pels usuaris.

A la segona part, es durà a terme el taller de recerca amb l'objectiu de fer-los investigar i reflexionar, a partir de diferents tipus de documents, sobre un període concret de la història del districte, per tal d'extreure informació rellevant sobre les incògnites plantejades.

A través d'aquesta activitat, els alumnes podran conèixer de primera mà tant la funció de l'Arxiu com la feina dels arxivers i arxiveres, i comprendre el valor dels documents com a testimoni patrimonial del passat i eina de gestió per a l'administració municipal.

1. Objectius didàctics

- Conèixer les funcions de l'Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc.
- Conèixer els diferents tipus de documents que es guarden en aquest arxiu.
- Analitzar diferents suports d'escriptura utilitzats al llarg de la història.
- Relacionar les diferents dependències amb la funció que tenen.
- Reflexionar sobre la importància de conservar els documents, font de coneixement de la història.
- Descobrir les diferents formes de classificació dels documents.
- Conèixer la història de la fàbrica Serra-Balet i el seu funcionament.
- Comprendre com era el treball dels obrers de la fàbrica Serra-Balet.
- Identificar les principals condicions laborals dels obrers en aquella època.
- Investigar els problemes que van patir els amos i els treballadors especialment durant la postguerra.
- Analitzar diversos tipus de documentació per tal de poder-la interpretar.
- Participar activament en el treball en grup, adoptant una actitud responsable, solidària, cooperativa i dialogant, argumentar les pròpies opinions i contrastar-les amb les dels altres, respectant els principis bàsics del funcionament democràtic.
- Utilitzar l'expressió oral com a eina per construir coneixement, per comunicar-lo i per compartir-lo amb els altres.

2. Què cal saber abans de fer l'activitat?

Per tal d'aprofitar al màxim la visita-taller, proposem que prèviament els alumnes treballin a l'aula alguns aspectes com ara els següents:

- Conèixer la ubicació de l'Arxiu.
- Tenir una idea aproximada de què és un arxiu i com funciona.

-
- Conèixer la figura de l'arxiver/a.
 - Haver parlat prèviament a classe del que són els documents.
 - Haver explicat que actualment totes les accions humanes generen documents i que una part del conjunt d'aquesta informació va a parar a l'arxiu.
 - Conèixer la importància de les fonts documentals.
 - Haver parlat a classe de la Guerra Civil i la postguerra a Barcelona.

3. Descripció de l'activitat

La visita-taller dirigida a educació secundària està orientada al descobriment de l'Arxiu i del valor administratiu, social i cultural que representa, així com en la descoberta que els documents ens apropen coneixement concret sobre el nostre passat.

Ens trobarem a l'entrada de l'edifici del Districte de Sants-Montjuïc on ens presentarem i explicarem l'activitat que durem a terme. A continuació anirem a visitar les diferents dependències de l'Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc on descobrirem com són els dipòsits documentals, la sala de consulta, la sala de tractament de la documentació, com es conserven els documents i quins tipus de documents custodien. Els alumnes també podran manipular diferents suports d'escriptura fets servir al llarg de la història.

Després ens traslladarem a la sala on faran el taller de recerca. L'alumnat tindrà una sèrie de documents procedents del fons Serra-Balet de l'Arxiu a partir dels quals haurà de resoldre uns enigmes sobre la fàbrica Serra-Balet i el seu funcionament durant la postguerra.

Es dividirà el grup classe en cinc subgrups. Inicialment, es farà una breu explicació per presentar la fàbrica i es contextualitzarà des d'una perspectiva històrica. A continuació es presentarà la feina que han de fer els alumnes. A cada grup d'alumnes se'ls lliurarà una pregunta amb l'enigma i els documents necessaris per resoldre'l.

Aquest treball de recerca es basarà en l'observació, la identificació, la descripció de fotografies, així com en la lectura de documents que aportaran la informació necessària per entendre com era la fàbrica, com funcionava, què es fabricava, els conflictes que hi havia, les condicions laborals dels seus treballadors, i la influència que la Guerra Civil i la posterior dictadura van tenir sobre el seu funcionament i la situació social dels treballadors.

Al final de l'activitat es farà una posada en comú on cada grup explicarà les conclusions a les quals ha arribat sobre el tema de recerca que hagi treballat.

Continguts i competències de l'activitat

CONTINGUTS	COMPETÈNCIES
Obtenció d'informació i interpretació d'un fet o un període històric a partir de la selecció i el contrast de fonts primàries i secundàries.	Competència 2: Aplicar els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i anàlisi de fonts, per interpretar el passat.
Utilització de fonts històriques de diversa tipologia i complexitat per donar resposta de manera autònoma a les preguntes que es plantegen i a d'altres que l'alumne mateix es formula.	Competència 2: Aplicar els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i anàlisi de fonts, per interpretar el passat.
Identificació de nocions temporals de simultaneïtat, successió i durada, etc., referides a esdeveniments històrics.	Competència 1: Analitzar els canvis i les continuïtats dels fets o fenòmens històrics per comprendre'n la causalitat històrica.
Identificació, diferenciació i explicació de les causes i conseqüències d'un fet històric de rellevància per a la comprensió de situacions i problemes socials del present.	Competència 1: Analitzar els canvis i les continuïtats dels fets o fenòmens històrics per comprendre'n la causalitat històrica.
Extracció de la informació més rellevant de les fonts històriques i anàlisi i valoració de la seva fiabilitat, plantejant hipòtesis, contrastant-les amb d'altres i extraient-ne conclusions.	Competència 2: Aplicar els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i anàlisi de fonts, per interpretar el passat.
Contrast de les diverses fonts i discerniment sobre el seu grau de fiabilitat.	Competència 11: Formar-se un criteri propi sobre problemes socials rellevants per desenvolupar un pensament crític.
Utilització correcta i amb fluïdesa d'un vocabulari històric ampli.	Competència 2: Aplicar els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i anàlisi de fonts, per interpretar el passat.

5. Metodologia

És una activitat pensada per tal que els nois i noies participin activament en la construcció del seu propi coneixement a partir de l'observació, la manipulació, la classificació, la relació i la interpretació de diferents documents. Emprarem una metodologia basada en el treball cooperatiu i el diàleg.

Es tindran presents les necessitats del grup i s'adaptaran els continguts al nivell de coneixements previs copsats per part de l'educador durant la introducció de l'activitat.

Es buscarà establir relacions entre l'Arxiu, l'escola i les famílies dels alumnes per tal de facilitar la seva comprensió i la construcció del seu coneixement. Pretenem que siguin conscients que tots tenim documents des del moment del nostre naixement i que, per tant, tots som protagonistes de la nostra història. També s'esmentarà la importància que qualsevol document pot tenir amb el pas dels anys malgrat que ara per nosaltres no la tingui.

La metodologia que es portarà a terme serà participativa i activa. Durant la visita, l'alumnat no només visitarà els espais, sinó que reflexionarà sobre la seva utilitat i necessitat.

A continuació ens dirigirem a la sala on han de fer la seva recerca grupal. Dividirem la classe en cinc grups que hauran d'investigar a partir de fonts primàries per tal d'arribar a donar resposta a una sèrie d'enigmes que tindran plantejats en el seu quadern de treball. Per tant, caldrà que l'alumnat treballi de manera organitzada i coordinada per poder arribar a conclusions. Sempre se'ls donarà suport per orientar les tasques a fer i els passos a seguir.

Els enigmes plantejats estan relacionats amb la fàbrica Serra-Balet, el seu funcionament, els seus treballadors, i les conseqüències que la Guerra Civil i la posterior postguerra van ocasionar.

Al final de l'activitat cada grup exposarà les conclusions a les quals hagi arribat. És la part més important de l'activitat, ja que és el moment de compartir els coneixements adquirits i construir una idea comuna del que fou la fàbrica Serra-Balet, les condicions laborals que tenien els seus treballadors i com la situació política va marcar el dia a dia de la fàbrica.

6. Conceptes

- L'Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc.
- Documentació: inventaris, fotografies d'època, programes de festes, plànols, etc.
- La fàbrica Serra-Balet.
- El treball dels obrers a la fàbrica. Oficis i sous.
- Les condicions laborals del proletariat.
- El pistolerisme.
- La depuració dels treballadors.
- La llista de racionament.

7. Activitats d'aprenentatge

- Introducció per captar preconceptes dels alumnes.
- Visita a les diferents dependències de l'Arxiu.
- Observació i manipulació de fonts documentals.
- Anàlisi de documents del fons Serra-Balet.
- Formulació d'hipòtesis.
- Interpretació de dades.
- Posada en comú.

8. Recursos i materials

- Dossier general de l'Arxiu Municipal de Barcelona.
- Dossier específic de l'Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc.
- Guió de l'activitat per al professor/a.
- Quadern de l'alumne/a.
- Maleta didàctica amb suports d'escriptura.
- Selecció de documents de l'Arxiu per a la visita.
- Fonts fotogràfiques.
- Fonts primàries del fons Serra-Balet.
- Fonts d'hemeroteca.

9. Fitxa de l'activitat

Nom de l'activitat:

Indaga i resol els enigmes de la fàbrica Serra-Balet a través dels seus documents

Horari de les activitats didàctiques: a concretar

Preu: Gratuït

Durada total: 2 hores.

Cicle educatiu: educació secundària

Nombre d'alumnes: 25 alumnes per grup aproximadament.

El mestre haurà d'estar present durant l'activitat per tal d'acompanyar i supervisar el grup.

Inscripcions: A través del telèfon 932914240 o del correu electrònic, amds@bcn.cat

Horari d'atenció al públic de l'arxiu: de dilluns a divendres de 9-14 hores.

Es necessita demanar cita prèvia per consultar els documents.

10. Consells pràctics:

- Cal procurar ser puntuals.
- Cal parlar amb veu baixa durant l'activitat perquè hi ha persones consultant documents.
- Cal manipular els documents amb molta cura perquè no es deteriorin.
- Cal portar llapis i goma o altre material per poder escriure.
- L'alumnat compartirà els materials per grup, i en tot moment n'han de ser responsables i tenir-ne cura.
- Cal animar l'alumnat a participar en totes les activitats de manera activa.
- Es poden portar càmeres fotogràfiques perquè es preveu que hi haurà moments en què l'alumnat podrà fer fotografies.

11. Propostes posteriors

- Agafar un plànol del districte amb les fàbriques més importants marcades i fer un recorregut per tal d'esbrinar la situació actual d'aquestes fàbriques i la seva funció.
- Analitzar les condicions laborals del segle XIX i comparar-les amb les del segle XXI.
- Parlar amb els avis sobre l'època en què treballaven, quina era la seva feina, quines condicions laborals tenien, quin càrrec desenvolupaven. A partir de la informació extreta, fer una xerrada a classe per tal de comparar feines i situacions laborals.
- Investigar algunes de les fàbriques de Barcelona que durant la Guerra Civil van fabricar armament per a la guerra.

12. Per saber-ne més:

- ALBERCH, R; ARREGUI, I; BURGUILLOS, N; CARTAÑÁ, A; GIMENEZ, M; SERCHS, J (2001). L'Arxiu. Barcelona: Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc, Col·lecció Conèixer el Districte de Sants-Montjuïc, 12. Barcelona: Districte de Sants-Montjuïc.
- CARRERAS, C; VALLÈS, C (1997). Sants fa cent anys: El municipi abans de l'annexió, Col·lecció Conèixer el Districte de Sants-Montjuïc, 8. Barcelona: Districte de Sants-Montjuïc.
- FERNÁNDEZ, M; LÓPEZ, D (1993). La industrialització. Col·lecció Conèixer el Districte de Sants-Montjuïc, 2. Barcelona: Districte de Sants-Montjuïc.
- Visita la web de l'Arxiu Municipal de Barcelona: www.bcn.cat/arxiu.
- Fes-te fan del Facebook de l'Arxiu Municipal de Barcelona: www.facebook.com/bcnarxiuunicipal